

Zakladnica fotografij o domobrancih

Aleš Nose je pripravil zajetno knjigo z naslovom *Domobranci, zdravo – Bog daj*

O domobrancih, slovenski odpor- niški vojski proti komunističnim paravojaškim skupinam med drugo svetovno vojno, imamo glede na druge teme zelo malo literature. Šlo je namreč za pomembno dogajanje, za zelo veliko umorjenih Slovencev in za nepopisno velike zločine. Od leta 2003 imamo temeljno knjigo o tem, *Slovensko domobranstvo*, ki jo je napisal zgodovinar dr. Boris Mlakar. Nekaj je napisanega tudi v reviji *Zaveza*, saj so v tej reviji večinoma objavljeni podatki o partizanskih zločinih, ki so povzročili domobranstvo oziroma protirevolucijsko gibanje. Tudi sam sem v svojih mnogih člankih večinoma pisal o teh zločinih. Domobranci pa so še kar naprej podaljšek tabuja iz časa silne komunistične negativne propagande o njih. Vse to je za nekdanje domobrance, za njihove sorodnike in nasploh za Slovence krivično stanje in obnašanje. Toliko bolj krivično je tudi zato, ker se danes jasno ve, zakaj je do protirevolucije na Slovenskem prišlo in v kako izjemno težkih razmerah je delovala. Tu pa je seveda tudi največji zločin v narodovi zgodovini, ki je povezan z domobranci.

BISTVO DOMOBANCEV JE V NJIHOVI IZSILJENI POZICIJI.

Že samo zaradi tega bi si zaslužili veliko več pozornosti. Ampak, kot rečeno, bistvo domobrancev je v njihovi izsiljeni poziciji zaradi zločinov komunističnih partizanov v prvem obdobju vojne. In takoj zatem v njihovi zelo težki poziciji med kladivom in nakovalom med okupatorsko silo in nasiljem komunističnih paravojaških skupin.

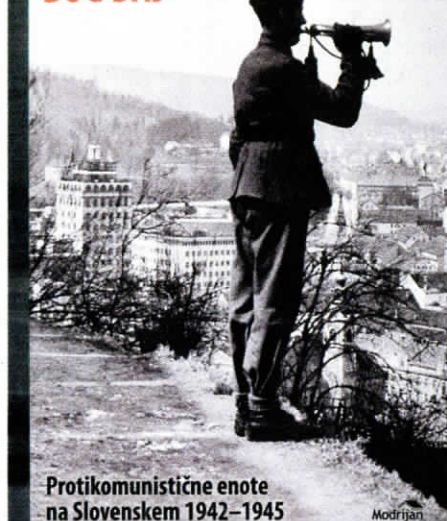
Aleš Nose je ljubiteljski zgodovinar. Je vnet zbiralec gradiva o domobrancih, predvsem fotografij in podatkov o njihovi podobi in opremljenosti. Leta 2007 je izdal obsežno knjigo z naslovom *Domobranci, zdravo – Bog daj* in podnaslovom

Protikomunistične enote na Slovenskem 1942–1945 v kateri je objavil do zdaj daleč največjo zbirko fotografij, ki prikazujejo najrazličnejše vojaške skupine slovenske protirevolucije. Knjiga je kljub veliki nakladi hitro pošla. Zato je pripravil njeno dopolnjeno izdajo, ki jo je prav tako izdala založba Modrijan.

Knjiga je zajeten »fotoalbum« o domobrancih in drugih skupinah protirevolucije. Teme si sledijo kronološko: najprej so fotografije o t. i. nacionalni ilegali oziroma slovenskih četnikih, sledijo vaške straže, odkop in pogreb t. i. dobrunjskih in bizoviških žrtev iz marca 1943, slovensko domobranstvo, general Leon Rupnik, Slovenski narodni varnostni zbor oziroma primorski domobranci ter gorenjski domobranci. V zadnjem delu je še sedem sklopov fotografij: pogreb na Orlovem vrhu 18. decembra 1943, spopad na Javorovici 16. marca 1944 (to poglavje je avtor za drugo izdajo napisal na novo), odkop umorjenih v Jelendolu 3. oktobra 1944, pogreb izkopanih v Jelendolu na pokopališču v Hrovači, Slovenska narodna vojska, umik na Koroško in Vetrinjski vračanje domobrancev v Kranju 30. maja 1945. Dodal je še seznam jugoslovanskih častnikov, interniranih leta 1942 v taborišče Gonars (Italijanom so jih izdali komunisti), ilustracije činov in položajnih oznak, sezname enot slovenskega domobranstva ter imensko kazalo. Že samo iz navedenega se vidi, da je knjiga prava zakladnica podatkov, najprej izjemne množice fotografij, ki kar kličejo k analizi, kot podatkov o uniformah, oblačilih, obutvi, oborožitvi, činih, oznakah in še o mnogočem drugem.

Dr. Jože Dežman je v spremni besedi spomnil, da je bila večina oseb, ki nastopajo v Nosetovi knjigi, umorjena po drugi svetovni vojni. Spomnil je na mnemocid oziroma na ubijanje spomina. Komunistična oblast je poleg mnogih ljudi uničila tudi večino dokumentov, ki so se nanašali na njih. »Iz javnega spo-

Aleš Nose

DOMOBRAHCI, ZDRAVO – BOG DAJ

IZJEMNA MNOŽICA FOTOGRAFIJ, KI KAR KLIČEJO K ANALIZI.

mina je izginilo največje število Slovencev v uniformah v drugi svetovni vojni. Če se število Slovencev v partizanskih enotah ocenjuje na okoli sto tisoč, jih je bilo v okupatorskih armadah in protikomunističnih enotah precej več. Že samo mobilizirancev v vermahtu in vermahtu ter domobrancev je bilo več kot sto tisoč.« Zapisal je, da lahko avtorja le občudujemo, ker mu je uspelo z vztrajnim iskanjem identificirati še več kot dvesto oseb na objavljenih fotografijah, dobrih sto jih doslej še ni bilo v imenskem kazalu.

Dr. Boris Mlakar je v spremni besedi k prvi izdaji kot odličen prispevek Nosetove knjige izpostavil »sistematičen prikaz enot, njihovih formacij, njihovega poveljniškega kadra«. Zdaj je Nose za priložo k novi izdaji pripravil skoraj popolno organizacijsko shemo enot slovenskega domobranstva s seznamom večine domobrantskih častnikov. Dežman meni, da so bogastvo vsebine knjige, fotografije, dokumenti, odlična dokumentacija in nova odkritja vzorec, »kako lahko znanstveno in tudi zbirateljsko delo prispeva k zdravljenju spomina. Sporočilo knjige je tudi napotilo v prihodnost. Da lahko do resnice, sočutja, odpuščanja in sožitja pridemo le s spoštovanjem resnice.« ■

IVO ŽAJDELA